

Modificări structurale privind indicii auxiliari comuni de caracteristici generale

Conf. univ. dr. Zenovia Niculescu

Redescoperim ca infailibilă convingerea lui Grolier privind eficiența clasificării zecimale a publicațiilor chiar și astăzi în dinamica societății informaționale: „Ne-am temut în urmă cu câțiva ani că operațiunea de clasificare devine inutilă, că prelucrarea textelor în limbaj natural cu ajutorul tehnologiei ar înlocui clasificarea și astfel, clasificatorii ar deveni ceva în genul dinozaurilor uciși de progresul evoluției. Acest lucru s-a dovedit însă a fi complet eronat. Când examinezi noua literatură, noile producții scrise, afli cum clasificarea e din ce în ce mai pregnant văzută ca ceva esențial în regăsirea informației.”¹

Dar, tot atât de adevărat este că, în permanență se desfășoară activități multiple și interdisciplinare pentru organizarea, funcționalitatea și flexibilitatea informației în cadrul sistemului Clasificării Zecimale Universale.

Redimensionarea *Tabelei 1k* a sistemului Clasificării Zecimale Universale.

Preocupările Consorțiului C.Z.U. privind optimizarea indicilor auxiliari comuni se conturează începând cu anul 1995. Pe lângă revizuirile și modificările curente (indici noi, texte modificate, indici schimbați etc.) a fost anulată *Tabela 1i–Indici auxiliari comuni de punct de vedere.000/009* și a fost redefinită **Tabela 1k–Indici auxiliari comuni de caracteristici generale –0....**

O analiză evolutivă a indicilor auxiliari de punct de vedere desfășoară Geoffrey Robinson, care ajunge la concluzia: «*Tabela 1i cu sferă slab definită și cu notația care nu ajută la nimic și al cărei titlu derivă dintr-o eroare istorică se dovedește inutilă. Unele concepte pot fi redistribuite în alte tabele auxiliare (sau sunt deja duplicate) și mulți dintre cei rămași pot fi notați prin relație cu indicii principali.*»²

¹ Apud: View-Based Searching Systems-Progress Towards Effective Disintermediation. În: *Proceedings of the 20th International Online Information Meeting*. London, dec. 1996, p. 434.

² ROBINSON, Geoffrey. An Old Point of View: Some reflections on Table **1i** in the UDC common auxiliaries. In: *Extensions and Corrections to the UDC*, 19, 1997, p. 31.

Decizia de a se renunța la tipologia auxiliarilor comuni de punct de vedere a fost determinată, în principal, de **semnificația redundantă** a acestora (exemplu: Punctul de vedere al autorului.000), dar și de **dependențele funcționale** față de anumite clase ale sistemului – ceea ce contrazice însăși definirea auxiliarilor comuni (exemplu: Punct de vedere practic. Execuție. Realizare. Producție. 002). În același timp, informațiile codificate de indicii auxiliari de punct de vedere aveau valori care erau reprezentative pentru categoria indicilor comuni de caracteristici generale. Tocmai de aceea s-a renunțat la auxiliarii de punct de vedere, iar semnificațiile lor s-au constituit în nucleul de bază al noilor **indici auxiliari comuni de proprietăți -02 și al indicilor auxiliari comuni de relații, procese, operații -04**.

O altă motivație care a stat la baza acestei decizii a fost și repetabilitatea unor caracteristici generale în cadrul diferitelor clase ale sistemului C.Z.U. prin indicii auxiliari analitici, care, de fapt, aveau capacitatea de a individualiza tipologia altor indicii auxiliari, și anume, a auxiliarilor comuni sau generali.

Atât anularea indicilor auxiliari comuni de punct de vedere, cât, mai ales, introducerea celor două tipuri de auxiliari comuni de caracteristici generale (-02 proprietăți și -04 relații, procese, operații), susțin demersurile strategice ale Consorțiului C.Z.U. privind accentuarea caracteristicilor de clasificare fațetată a C.Z.U. și lărgirea posibilităților de indexare nuanțată prin acest sistem.

Nu este în intenția noastră de a prezenta întreaga schemă a auxiliarilor de proprietăți, dar vom evidenția componentele funcționale principale ale acestei structuri:

- " -021 **Proprietăți ale existenței.** Relații. Limite. Valoare, calitate. Origine. Ordine (secvențe prioritare).
- 022 **Proprietăți ale mărimii.** Cantitate. Număr. Valori temporale. Dimensiune. Mărime.
- 023 **Proprietăți ale formei.** Unidimensional, linie, linear. Forme și simboluri. Bidimensional. Plan. Tridimensional.
- 024 **Proprietăți ale structurii.** Poziție.
- 025 **Proprietăți ale aranjării.** Configurație. Spații. Intervale.
- 026 **Proprietăți ale acțiunii și mișcării.** Direcție. Proprietăți fizice. Stadii ale materiei. Proprietăți chimice.
- 027 **Proprietăți operaționale.** Dezvoltare. Funcții. Producere. Proprietăți organizaționale.
- 028 **Proprietăți ale stilului și prezentării.** Ordine, aranjament. Conținut și poziție.
- 029 **Proprietăți derivate de la celelalte clase principale."**³

³ Mc ILWAINE, I. C. *The Universal Decimal Classification: A Guide to its use*. Haga: U.D.C. Consortium, 2000, p. 84.

Bineînțeles, fiecare dintre aceste reprezentări are o desfășurare ierarhic-zecimală pentru componentele sale, cum ar fi:

- 021.4 Proprietăți valorice
- 021.5 Proprietăți ale originii
- 022.4 Proprietăți ale dimensiunii
- 023.4 Bidimensional. Plan.
- 026.78 Proprietăți chimice
- 026.8 Proprietăți biologice
- 027.5 Proprietăți organizaționale".⁴

Valorizarea indicilor auxiliari comuni de proprietăți este evidentă în indicațiile metodice menționate în schema C.Z.U. revizuită. O astfel de abordare o regăsim la 364 Bunăstare socială, unde se specifică: "Pentru a indica absența sau prezența condițiilor de bunăstare socială se utilizează Tabelul indicilor auxiliari comuni 1k -02."⁵ În conformitate cu aceste specificații metodice se pot realiza indici complecși; exemplu:

- 364.6-021.333 Bunăstare socială ideală
- 364.6-022.252 Bunăstare socială insuficientă
- 364.6-022.257 Bunăstare socială excesivă.

Compatibilizarea deciziei cu proiectul indicilor auxiliari comuni de caracteristici generale nu reușește suficient de bine să elimine unele ambiguități în modalitățile de aplicare. Este limpede că acești indici auxiliari au caracteristici de determinare atributivă, dar valorile lor semantice se regăsesc și la indicii auxiliari analitici ai diferitelor subdiviziuni ale schemei generale a C.Z.U.:

a) **164 Logistică**

- 164.032 Valoare. Sfera valorii.
- 165.023.1 Adevăr. Corectitudine.
- 165.023.2 Eroare. Falsitate.

b) **676 Industria hârtiei**

- 676.017.22 Dimensiuni. Suprafață, arie. Volum.
- 676.017.25 Greutate. Masă. Greutate specifică, densitate.
- 676.017.54 Proprietăți acustice.

⁴ Cf. *Extensions and Corrections to the U.D.C.*, 21, 1999, p. 131-134.

⁵ Cf. *Extensions and Corrections to the U.D.C.*, 22, 2000, p. 152.

Se poate, deci, constata că proiectarea auxiliarilor de caracteristici generale nu și-a delimitat tranșant principiile care să-i definească și să-i particularizeze în ansamblul tipologic al indicilor auxiliari.

În privința utilizării acestora, indexatorul este pus în situația de a decide când și cum va opta pentru auxiliarul analitic sau pentru auxiliarul de caracteristici generale. Aceste dificultăți de ordin operațional nu vor putea fi escamotate ușor, dar indiferent de situație va trebui să fie respectat **principiul fundamental al consecvenței** în clasificarea publicațiilor.

Considerăm că aceste ambiguități se datorează, în principal, valențelor polisemantice ale auxiliarilor de caracteristici generale, precum și dificultăților de extragere a indicilor analitici cu aceleași semnificații din schema principală a C.Z.U. și transferarea în cadrul tabelelor auxiliare. În acest context, putem aminti multiplele corecții operate la nivelul indicilor auxiliari comuni de persoane -05.

Apreciem că, tocmai dintr-o astfel de perspectivă, indicelui auxiliar comun de proprietăți -029 i s-a dat posibilitatea de a cumula toate aceste caracteristici derivând din celelalte clase principale.

În același plan al analizei se situează și introducerea, pe baza aceluiași principii, a **indicilor auxiliari comuni de relații, procese și operații -04** în cadrul Tabelii 1k.

Ierarhizarea în sistem a acestor auxiliari are următoarea configurație generală:

" -042 Relații de etapă

-042.2 Etapa de comparare

-042.3 Etapa de influență

-043 Procese generale

-043.2 Acțiune

-043.7 Schimbare

-043.72 Tranziție

-043.8 Procese ale existenței

-043.86 Dezvoltare. Evoluție.

-043.88 Maturitate

-046 Procese legate de proprietăți fizice

-047 Operații generale și activități

-048 Procese ale organizării

-048.44 Sistematizare. Grupare.

-048.55 Specializare

-049.2 Manipulare

-049.3 Întreținere".⁶

⁶. Cf. *Extensions and Corrections to the U.D.C.*, 24, 2000, p. 32-35.

Indicii auxiliari comuni pentru relații, procese și operații.

Configurația nouă a Tabelei 1K – Indici auxiliari comuni de caracteristici generale înglobează și categoria specifică **relațiilor, proceselor și operațiilor – 04**.

Schema propusă de Consorțiul C.Z.U. furnizează datele esențiale ale noii structuri pentru indicii auxiliari comuni pentru relații, procese, operații cu următorul set de determinări: **relații și proprietăți ale existenței; relații de etapă; procese generale și ale existenței; operații, activități, procese ale organizării.**

Sistematizarea și ierarhizarea în sistem reflectă următoarea distribuție a acestor indici auxiliari comuni:

- „-041 Proprietăți ale existenței. Relație. Valoare, calitate.
- 042 Relații fazice.
- 043 Procese generale.
- 043.8/9 Procese ale existenței.
- 044.3 Procese valorice.
- 044.4 Procese ale ordinii.
- 044.5 Procese ale mărimii.
- 044.7 Procese privind timpul cronologic.
- 044.8 Procese ale dimensiunii.
- 045 Procese ale poziției.
- 047/-047 Operații și activități generale.”⁷

Paradigma metodică a acestor indici auxiliari prezintă extensia a trei categorii conceptuale:

- a) **Relații de fază:** -042/-042.8
- b) **Procese:** -043/-046.67
- c) **Operații:** -047/-049.8.

Bineînțeles, fiecare dintre aceste mari reprezentări are modalități multiple de ierarhizare zecimală pentru informațiile circumscrise ariei de competență:

Procese ale existenței

- „-043.82 Cicluri ale vieții
- 043.86 Dezvoltare. Evoluție
- 043.88 Maturitate
- 043.93 Declin

⁷ U.D.C.: *Table 1K – Common Auxiliaries of Relations, Processes and Operations.*
<http://www.udcc.org/outline/process.htm>

-042.5/8 Alți termeni descriptivi ai relațiilor dintre entități

- 042.51 Izolare
- 042.55 Separare
- 042.62 Asociere
- 042.65 Independență⁸

Formulele de operaționalizare ale acestor auxiliari, identice cu cele ale indicilor auxiliari comuni, au dependențe funcționale față de indicii principali ai sistemului C.Z.U.:

- a) **Prezervarea și conservarea incunabilelor:**
093 – 049.34 – 093.35
- b) **Evoluția cristalinului ocular:**
611.844 – 043.86
- c) **Ameliorarea tehnicii muncii intelectuale:**
001.81 – 044.337
- d) **Toleranța în reglementarea conflictelor internaționale:**
326.56 – 044.352

Se pare că, principalele cerințe referitoare la utilizarea eficientă a auxiliarilor de relații, procese și operații se regăsesc în însăși concepția decizională care a determinat crearea acestei tipologii de auxiliari. În primul rând, s-a considerat necesar, și pe bună dreptate, ca auxiliarii comuni de punct de vedere să fie suprimați datorită, mai ales, mesajului informațional redundant. Prin urmare, o bună parte dintre semnificațiile acestora a fost preluată în noua categorie a Tabelii 1K:

- a) **Prognoză.**001.18 → -047.7
- b) **Popularizare.**001.83 → -048.67
- c) **Utilizare.**004.14 → -049.7

În legătură cu delimitarea ariei de competență a relațiilor, proceselor și operațiilor, din perspectiva indicilor auxiliari comuni de acest tip, considerăm că explicațiile oferite de Consorțiul C.Z.U. prin dna Vanda Broughton sunt ambigue:

„Există câteva dificultăți serioase în a face diferența între procese și operații la nivel general. Aceasta este o problemă, atât de înțelegere conceptuală, cât și de utilizare a terminologiei. Într-un context specific, de obicei, e evident ce se constituie într-un proces și ce este o acțiune deliberată, dar aceeași terminologie poate fi utilizată pentru ambele, răspunsul poate fi automat, dar poate fi considerat și strategic. Alți termeni de acest fel includ noțiuni precum: adaptare, expansiune, separare. În consecință, există o repetabilitate a terminologiei între procese și operații, iar indexatorul va trebui să facă raționamente pentru a decide care termen

⁸ Cf. *Extensions and Corrections to the U.D.C.*, 24, 2002, p. 32, 34.

trebuie aplicat [...]. Din punctul de vedere al indexatorului o distincție utilă este aceea că **procesele** implică aproape întotdeauna o schimbare de un anumit fel; noțiunea de schimbare pare aproape inerentă în ideea unui proces [...], **relația** descrie o situație statică și o **operație** implică un agent intern, separat care să o ducă la îndeplinire.”⁹

Indubitabil, câmpul de eșec în indexarea nuanțată a lucrărilor ce comportă aceste tipuri de indici auxiliari comuni se va datora confuziei terminologice și, mai ales, reprezentărilor multiple pentru aceeași noțiune. Astfel, pentru indexarea ansamblului informațional privind **fluctuația** în rata de schimb există două variante conferite prin sistemul C.Z.U.:

- a) **Indice principal:**
336.748.3
- b) **Indice principal – indice auxiliar comun** pentru relații, procese, operații:
336.748 – 043.76

Astfel de disjunții sunt semnificative mai ales pentru Clasa 6 – Științe aplicate. Medicină. Tehnică unde, alături de indicii principali care înglobează în propria structură conceptele de procese și operații mai sunt proiectați și auxiliari analitici sau speciali cu aceeași determinare semantică:

- a) **Rezistența materialului:**
621.7.014.2 – Indice principal, indice auxiliar analitic
-044.74 – Indice auxiliar comun de procese, operații
- b) **Dimensiuni. Proiectare dimensională:**
629.012 – Indice principal; indice auxiliar analitic
-044.8 – Indice auxiliar comun pentru procese, operații
- c) **Procedee, operații și procese în industria textilă:**
677.02 – Indice principal; indice auxiliar analitic
677 – 04 – Indice principal; indice auxiliar de procese, operații.

Prezentând aceste exemple, constatăm numeroase elemente de disfuncționalitate, care se reflectă în dificultăți de ordin operațional. Se pare că, soluția se regăsește în practica folosirii alternative a indexărilor, fie cu indici principali și analitici, fie cu indici principali și auxiliari de relații, procese și operații, dar de o importanță fundamentală este **respectarea consecvenței în clasificarea zecimală a publicațiilor**, care are capacitatea de a corobora codificarea unitară a informației.

⁹ BROUGHTON, Vanda. Un nou tabel auxiliar comun pentru relații, procese și operații. În: *Extensions and Corrections to the U.D.C.*, 24, 2002, p. 29.